

ληθινὰ τὸ παρασταίνει σὰν ἓνα παραστρατισμένο φιλοσοφικὸ μισογύναικο. Ἀπ' ὅλους ὅσοι συναπαντιοῦνται σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι γύρο ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πόκερ, πού οἱ περισσότεροι δείχνουν γιὰ διεφταρμένες ψυχὲς ξεφυλισμένης κοινωνίας, ἡ Λιλὴ προσέχει μ' ἓνα πρωτόφαντο αἶσθημα ἀγάπης τὸν κ. Ἀγγελὸ Παλμιέρη ξακουσμένο δικηγόρο κι ἀνθρωπο γεμάτο καλοσύνη πού λατρεῖ τὴ γυναῖκα τοῦ Χρηστίνᾳ καὶ τὰ δυὸ μικρὰ παιδιὰ του. Ἐρχεται ὥρα πού ἡ Λιλὴ ἀνδιασμένη ἀπὸ τὴ μολεμένη ἀτμοσφαῖρα, τοῦ σπιτιοῦ της, ξεμολογιέται τὴν ἀγάπην της στὸν κ. Παλμιέρη, μὰ αὐτὸς τῆς φέρνεται στοργικὰ σὰν πατέρα, γλήγορα ὅμως ἀναγκάζεται σοβαρὰ νὰ τὴν προσέξῃ ὅταν ἡ ἴδια Λιλὴ τὸν φέρνει σπῖτι τους μὴ μὲρα γιὰ νὰ πιάσῃ μὲ τὰ μάτια του τὴ λατρεμένη του Χρηστίνᾳ στὴν ἀγκαλιά τοῦ πολιτευομένου κ. Νάρδῃ. Ὁ Παλμιέρης χωρίζει τὴ γυναῖκα του, παίρνει στὸ δικό του σπῖτι τὴ Λιλὴ καὶ τελειώνει τὸ δράμα.

*

Τὸ ἔργο ἀρχίζει μὲ μιὰ κουθέντα τῆς μητέρας τῆς Λιλῆς κυρίας Ἀντρομάχης Φερρέρα πρὸς τὸν κ. Μίλτο Βέγα, ἓνα πρόσωπο πού δὲν ἔχει λόγον στὸ δράμα παρὰ γιὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν οἰκονομία τοῦ συγγραφέα στὸ μαστόρεμα τῶ σκηνῶν. Ἐτσι λοιπὸν μαθαίνουμε, σὰ νὰ διαβάζουμε τυπωμένο πρόλογο, ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ δραμάτου μὲ τὸ χαραχτήρα του τὸ καθένα, τὰ ἰδιαιτέρᾳ του καὶ τὰ οἰκογενειακά του. Ὁ συγγραφέας ἀντὶ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ τὰ νοιώσουμε μοναχοὶ μᾶς πάνου στὴ δράση, φωνάζει σὰν πανοραματῆς τί παρασταίνει ἡ κάθε εἰκόνα, ὁ κάθε τύπος πού μᾶς παρουσιάζει στὸ κάθε πρόσωπο. Τεχνικὸ ἐλάττωμα ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαία. Ὅταν παρακάτου ὁ συγγραφέας θέλει νὰ ἀφήσῃ μόνους τὸν Παλμιέρη μὲ τὴ Λιλὴ γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ξεμολόγησι τῆς ἀγάπης, δίδωκεν τ' ἄλλα πρόσωπα χωρὶς καμιά δικιολογία, λέγοντας μὲ τὸ στόμα τῆς κυρίας Φερρέρα «Πάμε στὸ σαλονάκι νὰ πάρουμε κατὶ», μὲ μιὰ ἀφέλεια χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν περιφρόνηση καὶ πρὸς τὸ σκηνικὸ ἀρραβῆτα ἀκόμα. Τεχνικὸ ἐλάττωμα ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαία, πού τὸ διακρίνει κανένας σὲ ὅλο τὸ δράμα ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, στὸ ξετύλιμα τῆς κάθε σκηνῆς.

Ἄλλοῦ ἔχει ἐρωτικὴ σκηνὴ μέσα στὸ σαλόνι μπροστὰ σὲ πλῆθος κόσμου, τὴν ὥρα π. χ. πού ἡ Χρηστίνᾳ δίνει ραντεβού στὸν κ. Νάρδῃ. Ἄλλοῦ

ἔχει μιὰ ἀκατανόητη φλυαρία τῆς Λιλῆς μὲ δυὸ ἄλλες φιλενάδες της, ἡ καλλίτερα ἓνα ἀπέραντο μολόγος της, γιὰτὶ οἱ φιλενάδες της παίζουνε βουβὰ πρόσωπα, μὴ μιλώντας ἢ μιλώντας γιὰ νὰ ποῦνε πῶς δὲ νοιώθουνε τίποτα. Μονόλογος δὶχως οὐσία, βαλμένος γιὰ νὰ ζουγραφίσῃ τὸ χαραχτήρα τῆς κόρης, μ' ἀληθινὰ πελαγώνοντας σὲ φιλοσοφικὰς θεωρίας τῆς ρούγας. Ἄλλοῦ ἔχει σκηνὲς καὶ φράσεις πού μόνον σὲ μιὰ θεατρικὴ ἐπιθεώρηση σὰν τὰ ξακουσμένα «Παναθήναια» θὰ εἶχανε τὸν τόπο τους. Ἄλλοῦ πάλι βγάνει φοβερὸ καὶ τρομερὸ λόγο ὁ Παλμιέρης γιὰ γάμο, γιὰ κοινωνία, γιὰ φιλολογία, γιὰ θέατρο. Ἄλλοῦ φοβᾶται πῶς θὰ τὸν κάνουνε ἀνάγνωσμα οἱ ἐφημερίδες. Τεχνικὰ ἐλαττώματα ὅλα ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαία.

*

Ὁ συγγραφέας ἐπλάσε μέσα στὴ φαντασία του ὁρισμένους τύπους καὶ πᾶσκει νὰ τοὺς δώσῃ στὴ σκηνή. Μὰ οἱ τύποι δὲ πλάθονται, ἀντιγράφονται ἀπὸ τὴ ζωὴ μὲ τὴν ἰδιαίτερη πνοὴ πάντα τοῦ τεχνίτη. Γ' αὐτὸ δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο ἢ «Ἀτμοσφαῖρα» παρὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἀψυχολόγητους, ἄσαρκους, ἄβιτους καὶ ἐλαττωματικούς ἀπὸ ἀθροῖ πινη αἰσθησι τύπους, πού ὁ καθένας τους, λέει πολλὰ ἀσυνάρτητα, μὰ πού ὅλοι μαζί δὲ λένε τίποτε.

Ἡ Λιλὴ πού διαβάσει τὸν Πλάτωνα, ἔπρεπε πρῶτα νὰ σκύψῃ νὰ διαβάσῃ τὸν κόσμο γύρο της, καὶ ἂν λέει πῶς γιὰ τὸν κόσμο δὲν τὴ μέλει εἶναι γιὰτὶ δὲν τὸν ἔχει μάθει ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν του μεριά. Ὁ Παλμιέρης δὲν εἶναι μέσα στὴν ἰδεολογία τοῦ δικηγόρου. Αὐτὸς εἶναι ἓνας ποιητὴς, μὲ τὴ σημασία πού σήμερον τὸν θέλει ἡ κοινωνία μας, δηλαδή ψευδοαριστοκρατίας ἔξω ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ τὴν πραχτικὴν ζωὴ, καὶ μέγα στ' ἀχνὰ ὄνειρα καὶ στὶς φιλοσοφικὰς θεωρίας. Ἡ Χρηστίνᾳ ἡ γυναῖκα του μὴ ἀχαραχτήριστη πού ἔτι κάνει τὸ κάνει γιὰτὶ τὸ θέλει, ὁ συγγραφέας καὶ ὄχι ὁ ἐαυτός της. Ὁ κ. Νάρδῃς πολὺ θαμπός, πολὺ ἄψυχος, πολὺ ἄτονος. Ὅλα ψυχολογικὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαία.

Ὁ κ. Τσοκόπουλος νομίζει πῶς μὲ τὴν ἴδια ψευτιά πού γράφει τὰ χαριτωμένα του χρονογραφήματα, μπορεῖ νὰ γράψῃ καὶ δράματα. Καὶ δὲν ἔχει ἄδικο. Ὁ ψεύτικος Τύπος, ἡ ψεύτικη κοινωνία, ὁ ψεύτικος θόρυβος τοῦ ἀναγνωρίζουν τὴ δουλειά. Σὲ μιὰ τέτοια ἀτμοσφαῖρα ὁ κ. Τσοκόπουλος πρέπει νὰ φαντάζῃ γιὰ φιλολογικὴ δόξα.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

νᾶδρῃ τὴν ὁμορφιά του. Τὸ ἔργο του μοιάζει μὲ ἀκρογιαλιὰ πού θέλουμε νὰ τὴ διαδοῦμε καὶ ἀπὸ μακριὰ μᾶς φαίνεται ὁμαλὴ καὶ εὐκολοπάτητη, μὰ ἅμα ζυγώσουμε μᾶς δείχνει τόση ποικιλία καὶ ἀγριότητα μέσα στ' ἀπότομα καὶ ἀνάνταπλα ἀνεβοκατεβάσματα τῶν βράχων της πού τέλειᾳ ἀλλάζει τὴν ἀρχικὴν μας ἐντύπωση. Ἐτσι λοιπὸν φυσικὸ εἶναι ἓνα τέτοιο ἔργο νὰ μᾶς φαίνεται βαρετό. Φανερώνεται σὰν εἰκόνα τοῦ ἀγγλικοῦ χαραχτήρα μὲ τὰ ἰδανικά του, μὲ τὰ βαθειὰ του αἰσθήματα καὶ τίς παράδοξες ἀντίφασές του. Μοναχὰ λοιπὸν μιὰ ἀνάγνωσι τοῦ Meredith θὰ μᾶς κουράσῃ καὶ τίποτ' ἄλλο. Πρέπει νὰ τὸν μελετήσουμε καὶ μὲ προσπάθεια νὰ μποῦμε βαθειὰ σ' ὅσα κρύβει μέσα του ὁ συγγραφέας. Ἐχει ἐντελὲς διαφορετικὸν χαραχτήρα αὐτὸ τὸ ἔργο· πρέπει νὰ τὸ κρίνῃ κανεὶς ὄχι συγκριτικὰ μὲ ἄλλα ἔργα, ἀλλὰ κριτικὰ αὐτὸ μόνον του. Ὅτι καὶ ἂν εἶναι τὸ σημερινὸ μυθιστόρημα, πάντα κατὶ κοινὰ γνωρίσματα βρίσκονται μέσα πού ἀκολουθοῦν τὸν ἐπίσημον νὰ ποῦμε τύπο. Αὐτὰ τὰ κοινὰ εἶναι: μιὰ ἐνέργεια πού βαδίζει δλοένα πρὸς τὴ λύση μὲ τίς διάφορες πλοκὰς καὶ ἐπεισόδια, καὶ τὰ πρόσωπα πού ἀνακατεῖνται στὴν ἐνέργεια αὐτὴ καὶ μὲ ἀνάληψη (ὄχι καὶ πάντα) μᾶς παρουσιάζουν ἓνα

τύπο ὁρισμένο ἢ ἓνα ἰδιαιτέρου χαραχτήρα. Στὸ Meredith ὅμως κάθε ἄλλο παρ' αὐτὸ γίνεται. Ἐχει κατὶ ξεχωριστὸ καὶ τὴ τέχνην τοῦ αὐτοῦ ἔχει τὸ ἰδιαιτέρου: πῶς ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀδιαφιλονίκητη παράδοση πού ἔβλεψαν οἱ αἰῶνες. Τὴν ἀπομόνωση πού εἶχε στὴν πολιτικὴν τῆς ἡ πατρίδα του στὰ τελευταῖα χρόνια τὴν ἀκολουθεῖ καὶ αὐτός. Εἶναι μοναδικὸ χτῆμα τοῦ ἡ τέχνης του. Κοθὼς λέει ὁ Schwob, ὁ Meredith δὲ σκέφτεται οὔτε σὰν Ἀγγλος οὔτε σὰν τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνον σὰ Meredith. Μὰ τέτοια ὅμως ἀλλοκοτοσύνη θάταν ἀδύνατον νὰ σταθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν ἰδιότροπὴν Ἀγγλίαν πού τόσο σ' αὐτὴν ἔχει ριζώσει ὁ ἀτομισμός (individualism). Ἡ δύναμη, ἡ ἐπίδρασις τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἀντὶ νὰ κόβῃ στὸ κάθε ἄτομον τὴν ἐξέλιξιν πού θάχε δὶχως αὐτὴν ἴσα-ἴσα, στὸν τόπον αὐτό, τὸ βοηθεῖ σ' αὐτήν. Ἐχομε συνηθίσει νὰ μὴ μπορούμε νὰ νοήσουμε τὴν ἰδέαν τῆς ἁρμονίας χωρὶς τὸ ἐξωτερικὸ τουλάχιστον ὁμοιόμορφο, μὰ οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν ἐντελὼς ἀλλοιωτικὴν γνώμην καὶ δέχονται τὸ ἀνόμοιον (non conformisme) ὅπως καὶ ἂν φανερώνεται. Ἐτσι μπορεῖ κανεὶς, μού φαίνεται, νὰ ἐξηγήσῃ πῶς στὴ βορεινὴ αὐτὴ χώρα βγήκανε τόσα πρωτότυπα καὶ ξένα ἀπὸ κάθε ἐπίδρασιν πνέματα. Τότος

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ δρ. χρ. 12 1/2

Γιὰ τίς ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (3 δρ. τὴν τρίμηνα) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στείλλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἑθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ κιόσκιο Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Στὴν Κέρκυρα καὶ Πάτρα στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Μιστριωτοπολιτικά—Τί γράφει ἡ ὁ «Νεολόγος»—Καὶ σόλοικος—Γράμμα ἀπὸ τὸ Φανῆρι.

ΠΑΛΙ μὲ τὸν κ. Μιστριώτη θὰ σὰς ἐνοχλήσουμε σήμερον, καὶ νὰ μᾶς συμπαθάτε, μὰ δὲν εἶναι δικό μας τὸ φταίξιμο. Μᾶς ἐνοχλοῦν τόσο ἀπὸ τὴν Πόλιν γιὰ λόγον τοῦ καὶ μᾶς ἐνόχλησε τόσο λόγον τοῦ, γράφοντας γιὰ τὴν Πόλιν στοὺς «Καιροὺς» τῆς Τρίτης, πού, θέλοντας καὶ μὴ, σὰς ἐνοχλοῦμε καὶ μεῖς.

Καὶ λοιπὸν ὁ κ. Μιστριώτης—μάθετέ το, Πανέλληνες!—πῆγε καὶ στὸ Τούρκικο Κοινοβούλιο. «Ὅτε ἐπεσκέψθην τοῦτο πάραυτα ἦλθον πρὸς με ὁ κ. Καρολίδης, ὁ κ. Μπούσιος καὶ κατ' ὅλον εἶπεῖν, πάντες οἱ παρόντες Ἑλλήνες βουλεύονται, οἵτινες ἐν ὁματι ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν Πρόεδρον καὶ ἠξιώσαν ἵνα δοθῇ μοι ἐπιφανὴς θέσις. Ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαρίστως συναινέσας εἰς τὴν αἰτησὶν παρεχώρησέ μοι

ἀτομικὸς χρωματισμός, τόσο ἰδιαιτέρου ἐγώ, δύσκολα κανεὶς βρίσκει σὲ ἄλλες χώρες τόσο στὴ φιλολογία ὅσο καὶ στὶς ἄλλες τέχνες καὶ ἐπιστῆμες. Ἡ ἰδέα τοῦ ὁμοιόμορφου στὴν τέχνην εἶναι καθολικὴ νὰ ποῦμε. Φανερώνεται μὲ τίς ἀπαιτήσεις ποῦχει κάθε γοῦστο ἀλλάζοντας ἢ περιορίζοντας τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλία ὑποταγμένη καὶ αὐτὴ στοὺς ἀγχαφους νόμους τῆς κοινῆς ἀντίληψης—ποτέ παντοτεινῆς ἀλλὰ πάντα συμφωνῆς μὲ τίς αἰτίες της—καὶ στὶς ἐπιβλητικὰς διαταγὰς πού δίνει τὸ γενικὸ αἶσθημα. Ἡ γενικὴ ἰδέα τοῦ καλοῦ αὐτόματη καὶ ἀβίαστα βγαίνει σὰν συνισταμένη—γιὰ νὰ τὸ ποῦμε σύμφωνον μὲ τὸν ὅρον τῆς φυσικῆς—τῶν μερικῶν ἰδεῶν τοῦ ἐνὸς ἢ τᾶλλον τοῦ. Φυσικὰ λοιπὸν εἶναι στενὰ ἐνωμένη μὲ τὴν γενικὴν γνώμην πού ἔχει σχηματισθῇ γιὰ τὴν ἁρμονίαν. Ὁ καιρὸς στὸ τρέξιμό του τὴν ξανοίγει, τὴν κάνει νὰ προχωρῇ πάντα ὅμως ὄχι πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ σημεῖον πού δὲν ἔχει κίνησιν νὰ ρίξῃ τὴν γενικὴν γνώμην. Ἐτσι θριαμβεῖ τὸ «πᾶν μέτρον ἄριστον». Κάθε ἀσυμμετρία, κάθε ὑπερβολὴ μπαίνει, πρὶν νὰ γίνονται δεχτά, στὸ καλοῦται κάθε ἐποχῆς. Τὸ μέτρο ὅμως εἶπαμε πῶς γίνεται ἀπαραίτητη συνθήκη τῆς αἰσθητικῆς· ἄραγε ὅμως αὐτὸ δὲν ἔχει τίποτα τὸ κακό; Ναι ἔχει κακὸ πῶς περιορίζει τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς μεγάλου νοῦ καὶ ἐμποδίζει τὸ τράβηγμα σὲ ἀπάτητα χρώματα. Μὰ αὐτὸ μόνον φαινομενικὸ εἶναι, γιὰτὶ ἴσα ἴσα μὲ τὴν συνθήκην ποῦπαμε παραπάνω ἡ ἐξέλιξις σὲ κάθε εἶδος γίνεται ζωντανώτερη καὶ τὸ τέλειον—σχετικὸ πάντως—ἐρχεται πιὸ γλήγορον.

(Στᾶλλα φύλλο τελιώνει)

N. B. ΦΑΝΔΡΙΔΗΣ

ἐπιφανεστάτην θέσιν παρὰ τῷ θρόνῳ τοῦ Σουλτάνου. Ὅτε δὲ ἀνέβην ἐνταῦθα, εἶδον (hear I hear!) διακόσια περίπου ζεύγη Τουρκικῶν ὀφθαλμῶν, οἵτινες ἐστράφησαν πρὸς με' ἥτο δ' οὕτω σύγχρονος ἡ στροφή ὥστε ἤθελε νομίσει τις ὅτι ἐγένετο διά τινας μηχανῆς.

Φυσικώτατο αὐτό, ἀφοῦ εἶδαν ἐτίον Ἀπόλλωνα οἱ φτωχοί. Μόνο ποῦ δὲν ἀναφέρει καὶ τῷ ἄλλο, ἀπὸ μετριοφροσύνης του βέβαια, πὼς μαζί με τὰ διακόσια περίπου ζεύγη τῶν Τουρκικῶν ὀφθαλμῶν καὶ διακόσια περίπου ζεύγη Τουρκικῶν χειρῶν τοῦ φωνάζανε :

— Σοῖλὲ μπακαλοῦμ!

Ὁ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον :

— Δόγο! Δόγο!

*

ΚΑΙ ταῦτα μὲν Μιστριώτης ἀνὴρ φθέγγεται. Ὁ «Νεολόγος» ὅμως τῆς Πόλης, μιλώντας γιὰ τὴ δράση του στὴ «Βασιλεύσαν» καὶ γιὰ τίς ἐκεῖ φανερόντας του, δημοσιεύει καὶ τὰκόλουθο παραγραφάκι :

«Ἡ διάλεξις τοῦ σεβαστοῦ τὴν ἡλικίαν καθηγητοῦ κ. Μιστριώτου εἰς τὸν Φιλ. Σύλλογον ὑπῆρξεν ἀνταξία τῆς φήμης του καὶ ἀναξία τοῦ τίτλου του ὡς καθηγητοῦ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Εἶναι λυπηρόν, λυπηρότατον, διότι ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου ἔκαμε διάλεξιν ὅταν γῆρας ὁ κ. Μιστριώτης.

Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἔξοδον μερικοὶ μαθηταὶ σεβαστοῦ ἐπίσης τὴν ἡλικίαν λοκειάρχου ἐπετέθησαν διὰ ῥάβδων κατ' ἐκείνων οἵτινες δὲν ἦσαν τῆς... γνώμης των, ἐτραυματίσαν δὲ καὶ ἓνα νέον ὅστις ἔλεγεν ὅτι ἀπὸ ἓνα τόσον φημισμένον καθηγητὴν ἐπερίμενε σοφώτερα ἐπιχειρήματα.»

*

ΕΧΕΙ, μὴ θαρρεῖτε, καὶ τὸ σολκισμὸς τῆς ἡ Μιστριώτης κούβεντα. Καὶ νὰ τονε :

«Ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαρίστως συναινέσας κτλ. παρεχώρησέ μοι ἐπιφανεστάτην θέσιν παρὰ τῷ θρόνῳ τοῦ Σουλτάνου».

Ὁ σοφὸς μέγας διδάσκαλος ἔξασε τὸν κανόνα τοῦ Συντακτικοῦ ποῦ τὸν ἔμαθε μικρὸς καὶ ποῦ τὸν ἔξερουν ὅλ' οἱ ἀγράμματοι μαλλιαροὶ πὼς αἱ παρὰ, ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ πλησίον, συντάσσεται μετὰ δοτικῆς προσώπου καὶ αἰτιατικῆς πράγματος.

*

ΚΑΙ γιὰ νὰ κλείσουμε πιά τὴ Μιστριωτοπολίτικη αὐτὴ κούβεντα, δημοσιεύουμε τὸ ἀκόλουθο γραμματάκι ποῦ μᾶς στείλαν ἐκ τῆς Πόλης καὶ ποῦ τὰ λέει ὅλα :

«Ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ»,

Δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι σχολαστικοὶ δασκάλοι ἐδῶ, μᾶς ὥρσε αὐτὲς τίς μέρες καὶ ὁ Μιστριώτης (ποῦ ἄλλες ἐφη-

μερίδες τονε λένε διαπρεπῆ, ἄλλες σοφώτατον καὶ ἄλλες ἀκάματον σκαπανέα τῶν ἑλλήν. γραμμάτων!) Γυρνᾷ ἀπὸ σχολεῖδ' σὲ σχολεῖδ' μετὰ τίς κόρες του καὶ κατῆξαι τοὺς μαθητάδες αὐ' ἀγαπᾷ τὴν ὡραίαν καθαρεύουσαν καὶ ν' ἀποκρυῖται τοὺς ἐκχυδαίστας αὐτῆς. Χτὲς τὸ βράδυ ἡ ὥρα 9 μ. μ. ἔκαμε μιὰ διάλεξιν στὸ Φιλολογικὸν Σύλλογον ἀπερὶ ἐκπαιδεύσεως τὰχα. Ὁ πρόλογός του εἶπε γερμάτος ἀπὸ ἐγκώμια γιὰ τοὺς ἀθανάτους μας προγόνους. Ἡ προγονικὴ σοφία κ' ἡ προγονικὴ εὐκλεία πῆρε κ' ἔδωκε. Εἶπε κ' ἓνα καινούργιο, πὼς ἡ Εὐρώπη ἀπὸ μᾶς πῆρε τὸν πολιτισμὸ τῆς. Ὑστερ' ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ φοβερὴ φρασεολογία, πετάχτηκε στοὺς ἀέκχυδαίστας τῆς γλώσσας. Μὴ θέλετε νὰ μάθετε τί εἶπε; ἐγὼ, μὰ τὴν ἀλήθεια, ντρέπομαι γιὰ λογαριασμὸ του νὰ τ' ἀραδιάσω ἐδῶ. Κ' εἰσεῖς νομίζαμε πὼς οἱ καθηγητάδες τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι κατιτί. Μὰ Μιστριώτης αὐτός! Εἶπε τέλος πάντων πὼς κοντεύουμε νὰ φτάσουμε στὴν ἀρχαία γλώσσα κ' ἔτσι θὰ κληρονομήσουμε τ' ἀρχαῖο ἔθνος. Παρακίνησε τοὺς μαθητάδες νὰ μελετοῦνε πολλὸ καὶ τοὺς δασκάλους νὰ μὴ εἶναι τεμπέληδες, μὰ ν' ἀγρυπνοῦν σὰν Κέρβεροι, γιατί οἱ «χυδαίσται» δουλεύουν καὶ πολεμοῦν νὰ καταστρέψουν τὸ ἑλλ. ἔθνος. Κάποιος δημοσιογράφος δημοτικιστῆς (ἂς μὴν πῶ τ' ὄνομά του) τὸν ποδοκρότησε. Καὶ οἱ μαθητάδες τοῦ Κατήχηστου τὸν περίμεναν ἔξω καὶ τότε ξυλοφόρτωσαν. Χυμήξαν τότε οἱ Μεγαλοσκολίτες δημοτικιστὰδες καὶ τῶσκαν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸ φόβο τους.

Γίνηκε δὴ ἓνα καλὸ ἐπεισόδιον ἀρχίσανε νὰ φωνάζουν οἱ Μεγαλοσκολίτες. Τὰ χρειαστήκαν οἱ καθηγητάδες καὶ αὐτὸς ὁ Μιστριώτης φοβόταν νὰ μῆ σ' ἁμάξῃ μετὰ τίς κόρες του.

Πέρασε ἀρετὴ ὥρα, καὶ στείλανε μὲς ἀπὸ τὸ Σύλλογον ἀθρόπους νὰ διαλύσουν τὸ λαὸ καὶ νὰ διώξουν τοὺς Μεγαλοσκολίτες.

Τὴ στιγμὴ ποῦ μπῆκε ὁ Μεγάλος Δάσκαλος σ' ἁμάξῃ νὰ φύγῃ, ἓνας Μεγαλοσκολίτης δημοτικιστῆς τοῦ φώναξε δυνατὰ : «Δεῖ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ιδέας εἰσεθεῖν».

Ἀς τοῦ γίνῃ μάθημα αὐτὸ τοῦ Μιστριώτη, νὰ προσέχη ἄλλη φορὰ μὴν πάθῃ τὰ χειρότερα.

Πόλη, 27 τοῦ Μᾶη 1910.

ΦΑΝΑΡΙΩΤΗΣ»

Πρέπει νάχουμε συνείδηση καθαρή. Ἀς ἔχουμε καὶ καλὴν ἰδέαν γιὰ τὴν καινούρια μας τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὸ νέο μας τὸ λαὸ. Ἀς μὴν ντραποῦμε νὰ φανοῦμε ὅτι εἴμαστε. Ἐτσι θὰ δείξουμε ἀξιοπρέπεια. Νὰ μὴ ζητᾶμε ξένα φτεριστὰ καὶ προτερήματα ποῦ δὲν ἔχουμε. Ὅσο μικρὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ δικὰ μας, θὰ προκόψουμε τὴν ἡμέρα ποῦ θάχουμε τὸ θάρρος νὰ περηφανεφτοῦμε μετὰ τὰ δικὰ μας μοναχά.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ,

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Revue des Etudes Grecques» τοῦ Παρισιῦ, ὁ γνωστὸς φιλόλογος κ. Εὐγένιος Κλεμὰν δημοσιεύει ἀξιόλογο κριτικὸν ἄρθρον γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ συνεργάτη μας κ. Ρήγα Γκόλφη.

Τὸ μεταφράζουμε ἀλάκερο :

Ἡ παραγωγή τῆς λυρικῆς ποίησης «στὴν Ἑλλάδα εἶναι σήμερὰ σημαντικὴ, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε ἀρίστην. Ἀ βάλουμε κατὰ μέρος —καὶ πῶς ἀφῆλὰ— δύο τρία μεγάλα ὀνόματα ποῦ κυριαρχοῦνε στὴ σύγχρονη φιλολογία, ἓναν Παλαμᾶ, ἓναν Πάλλη, ἓναν Ἑρμονα, ἴσως καὶ κανέναν ἄλλον ἀκόμα, μᾶς τριγυρίζει μιὰ ἐνοχλητικὴ ἀφθονία postarum minorum, ποῦ τὸ ταλέντο τους δὲν εἶναι ἀνάλογο πάντα μετὰ τὴν γονιμότητα. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νέους ποιητὰς φαίνονται σὰ νὰ πασιίζουν νὰ θυσιάσουνε στὸ βωμὸ τοῦ συμβολισμοῦ τὸ φυσικόν, τὸ καθαρὸ καὶ τὴν ἀληθινὴν αἴσθησιν. Ζαλίζονται ἀπὸ χοντρά λόγια, θαμπώνονται ἀπὸ ἀσυνάρτητες ζουγραφίες καὶ παίρνουν ἀφελέστατα γιὰ ποίησιν τίς κούφιες τους παράκρουσες καὶ τίς ἀκατανόητες χίμαιρες. Οἱ ἄλλοι —καὶ δὲν εἶναι μικρότερο τὸ κακὸ— σέρνονται στοὺς ἄχαρους καὶ χιλιοπατημένους δρόμους.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ θορυβώδη φτώχεια, νοιώθουμε εὐχαρίστησιν σὰ σημειώνουμε πὼς τὰ «Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» τοῦ κ. Ρήγα Γκόλφη δείχνουν μιὰ ἐπιτυχημένη ἐξάιρεσιν. Ἡ συμπαθέστατη συλλογὴ μᾶς δίνει κάτι περισσότερο ἀπὸ ἀπλὲς ἐλπίδες. Ἀποκαλύπτεται μ' αὐτὴ καὶ βελτιώνεται μιὰ ἀληθινὴ ποιητικὴ ἰδιοφυΐα. Ὁ Ἀπρίλης τῆς φύσης καὶ ὁ Ἀπρίλης τῆς καρδιᾶς βρίσκουν ἐκεῖ λεπτὴν ἔκφρασιν, ἀρετὰ εἰλικρινῆ, πολλὰς φορὲς πρωτότυπη μετὰ στίχους καλοδοουμένους, ἁρμονικοὺς καὶ ἀπλούς. Τὸ βιβλίον ἀνοίγει μ' ἓνα χαριτωμένο χαιρετισμὸν πρὸς τὴν «Ἀνοιξίαν» ποῦ δὲ θὰ ἔστανε διόλου κατώτερος ἀν' παραβάλλονταν μετὰ τίς κλασσικὲς περιγραφὰς ποῦ τόσο δίκαια ἔχουν ὑμνηθῇ.

«Γις καὶ καρδιὰ σὲ δέχονται κ' εἰσιμεν εἶναι γι' ἄνθη».

Τὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης —δὲ λέω ἐρωτικὰ— ἔχουνε στὴ συλλογὴ, καθὼς καθένας θὰ φαντάζεται, σημαντικὴ θέσιν. Τὰ τραγούδια αὐτὰ δὲν εἶναι ἰδιὰς ἀξίας. Κι ἂν κάπου τὸ ἐπιτηδευμένο καὶ ὁ ρομαντικὸς στόμφος μάταια πασιίζουν νὰ κρύψουν τὸ μὴ σημαντικὸν τῆς φαντασίας καὶ τὸ τεχνικὸν τῆς ἐμ-

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

Ζ'

ΕΝ' ΑΝΕΛΠΙΣΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Κατεδήκαμε στοῦ Φαναρίου τὰ νερά καὶ δὲν τὸ νοιώσαμε. Ἀν τὸ εἶχαμε σκοπὸ νὰ σεριανίζουμε καὶ νὰ κοιτάζουμε καθέτις, νὰ μπαينوθαίνουμε ἀπὸ παράθυρα καὶ νὰ σκαλίζουμε σπιτικὰ καὶ νοικοκυριὰ καθὼς κάναμε στὸ χωριὸ, τί δὲ θὰ βλέπαμε! Χαρτὶ δὲ θὰ μᾶς ἀπόμεινε νὰ τὰ στρώσουμε. Μὰ ὁ σκοπὸς μας τώρα δὲν εἶναι αὐτός. Αὐτὰ γίνονται στὰ χωριά, ἐκεῖ ποῦ θρέφεται ἡ ρίζα τοῦ τόπου. Ἐκεῖ παίρνεις τὸ σκαλιστήρι, σκαλίζεις καὶ βρίσκεις τί λογγὲς χῶμα εἶναι αὐτὸ ποῦ θρέφει τὸ ἔθνος. Ἐδῶ εἶναι ἄλλη ἡ δουλειὰ μας. Ἐδῶ νὰ δοῦμε σὰν τί

(*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθμὸ 354.

καρπὸ μᾶς βγάζει αὐτὸ τὸ δέντρο. Πόση θροφὴ ἔχει μέσα του καὶ πόση σαπύλλα. Ὡς τὴν ὥρα θαρρῶ δὲν τὴν ἀξιοθήκαμε τὴ θροφὴ. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φέρῃ καὶ στὰ κλωνιά ποῦ καρποφοροῦν, καὶ νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν πείνα.

Ἄφηνε τοὺς μπαγιαντέδες καὶ τὰ κατὰ καὶ τίς ἄλλες τίς Πολίτικες ὁμορφίες, πῆδα σέβηλα στὴ σκάλα, κ' ἔλα κατὰ τοὺς δρόμους ποῦ τοὺς ἔχει πλημμυρισμένους ἡ Ἑβραῖα, σὰ νὰ τῆς ἀρέσῃ τὸ μαλακὸ καὶ ἀπόλεμό τους ἀγέρι. Ποῦ εἶδες κοιμισμένα νερά καὶ δὲ σ' ἔφαγαν οἱ μυῖτες καὶ τὰ κουνούπια!

Ἐχει ὡς τόσο καὶ πεταλοῦδες. Κοίταξέ τις ὅχι στὸν ἀέρα! ἐκεῖ, ἐκεῖ, στὰ παράθυρα. Σὲ μαγεύουν μετὰ τὰ μάτια τους. Ἡ ἰδία ἡ ὁμορφιά καὶ δὴ καθὼς καὶ ἀντίκρυ, καὶ στὸ χωριὸ. Μὰ ἐδῶ σὰ νάχῃ κατιτίς πῶς μαλακὸ, πῶς ξανοιχτὸ ἡ ρωμαϊκὴ ἡ ὁμορφιά. Τὸ νερὸ, φίλε μου, τὸ νερὸ τῆς Πόλης τόχει. Θαρρῶ πὼς καὶ μιὰ Μπουμπουλίνα νὰ τὴν κλείσῃς ἐδῶ, θάρχησιν νὰ σοῦ μισσοφαλνάῃ τὰ ματάκια τῆς, νὰ μισσοδαγκάνῃ τὰ παχουλούτσικα χεῖλη τῆς, καὶ νὰ σοῦ πετάῃ ραβασάκια.

Καὶ τώρα ποῦ τίς ξαναδιδῶ τίς μαριόλες τίς Πολίτισσες, ἔρχεται στὸ νοῦ μου μιὰ νόστιμη ἱστο-

ρία. Σὰ νὰ τὴ γουστάρῃς φοβοῦμαι. Μὰ εἶναι λιγάκι ντροπῆς ν' ἀρχίσουμε τὸ πολίτικον τὸ σεριάνι μας μετὰ μιὰ διδαχὴ, καὶ νὰ καταντοῦμε σὲ παραμύθια. Θὰ σοῦ τὸ πῶ γλήγορα γλήγορα καὶ μετὰ μιὰ συμφωνία : Νὰ μὴ μοῦ γυρέψῃς ἄλλο παραμύθι στὴν Πόλη. Ζήτη μου κλάψες ὅσες θέλεις παραμύθια ἔχι.

Πᾶμε νὰ καθίσουμε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ «Δέσχη». Μὴ βλέπῃς μέσα τοὺς χαριτωμένους τοὺς μπιλιαρδόρους, μήτε τοὺς παρακεῖθε ποῦ διαβάξουν ἐφημερίδες ἀντὶς νὰ παίρνουν ἀφιόνι, μήτε τοὺς παρὰμῆσα ποῦ κούβεντιάξουν, ἴσως γιὰ τὰ πολιτικὰ τους πολιτικά, γιὰ σαρίκια καὶ καλιμάφκια. Κοίταξε κατὰ τ' ἀργυρωμένα τὰ κύματα, καὶ ἀκούγε.

Πρέπει νὰ εἴμουν ὡς δεκαφτὰ χρονῶν. Κατοικοῦσα κάπου ἐδῶ, σ' ἐν' ἀπ' αὐτὰ τ' ἀφῆλὰ τὰ σπιτία. Ἀφῆλὰ ὅχι τόσο ἀπὸ τὴν πολλὴν τὴν ἀρχοντιά τους, ὅσο ἀπὸ τὴ φτώχεια τους. Χτίζουνε μιὰ κάμαρα, ἀπάνω τῆς χτίζουνε ἄλλη κάμαρα, ἔπειτα ἄλλη καὶ ἀπάνω ἀπάνω εἶναι ὁ ἡλιακός. Ἐκεῖ καθίζεις τὸ βράδυ καὶ βλέπεις τὸν οὐρανὸ μετὰ τὰ στρα, τὴ θάλασσα μετὰ τὰ καράβια, καὶ τὴν Πόλη μετὰ τοὺς μινάρδες. Ἐκεῖ πῆγαινα καὶ κάθιζα συχνὰ σάνε νύχτωνε καὶ πλάγιαζαν ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ, ὁ νοικοκύρης ἀπὸ τὸ μεθύσι, ἡ γυναῖκα του ἀπὸ τὴ